

Første Del

Kapitel 1.

År 1571, Cypern

Eupemios sad på sin fyrige, hvide hest. Han red forrest i kortegen, der udgjorde ham og otte af hans bedste mænd, ind mod Farmagusta, Cypern. Byen havde holdt stand i ti måneder efter, at Nicosia var faldet i hænderne på Osmannerne. Hestene var nervøse, hans mænd anspændte som han selv. På vejen ind mod Farmagusta hang mænd, kvinder og børn døde. Bundet til pæle til skræk og advarsel. Døde efter brutal nedslagtning.

De red nu gennem byporten og ind i byen. De Osmanniske soldater kiggede nysgerrigt efter dem, men gjorde ikke tegn til at gøre noget. Eupemios' lange gyldne hår kunne tydeligt ses under hans hjelm. Sammen med den lyse hud og det faktum, at han var mere end et hoved højere end de fleste, indgød til nysgerrighed, men også respekt. Han vidste, han var en flot kriger og i udseende meget større og anderledes end alle andre i denne del af verden. Hans mænd sad ranke i sadlen. Selvom de var bange og svedte under brynjerne, gjorde de alt for at skjule deres angst. Osmannerne var mange og særdeles uforudsigelige. De var ikke kendt for at vise hensyn af nogen som helst slags. Alle hans mænd vidste, at det mindste tegn på svaghed kunne være fatalt.

Hestene var i flot stand, hvilket understøttede deres overlegne fremtoning. Hans næstkommanderende havde nærmest kramper af

nervøsitet og kæmpede for at holde maveindholdet nede. Det blev ikke bedre, da de kom længere ind i byen, for på torvet hang det mishandlede lig af Farmagustas kommandant, Marcantonio Bragadino. Han havde indgået en aftale med osmanneren Lala Mustafa Pasa om frit lejde til Kreta mod, at byen overgav sig. Men da Lala Mustafa Pasa opdagede, at bare otte tusinde venetianere og grækere havde holdt Farmagusta i ti måneder over for den to hundrede tusinde store osmanniske hær, blev han så rasende, at han tog Bragadino og skar ører og næse af ham. Herefter flåede de ham levende, udstoppe ham med halm og bar ham rundt i byen for til sidst at hænge hans mishandlede lig op på torvet.

Alt det var han klar over, da han red forbi træet. Kun de, der kendte ham godt, vidste, at han var nervøs. Hans muskler var spændte, maven snørede sig lidt sammen. Men intet udadtil afslørede svagheit.

Han var på vej til Lala Pasa for at lave en aftale med ham. Han vidste, Lala Pasa ikke var specielt nidkær med hensyn til at overholde de aftaler, han indgik. Det vidnede Bragadinos lig om, men han vidste også, at Pasa var glad for penge og havde respekt for den græsk-ortodokse kirke, selvom han var muslim. Efter hans personlige vurdering hang det sammen med, at kirken var særdeles effektiv til at opkræve skatter af befolkningen. Lala Pasa var religiøs og mente, at det nok var en fordel at holde sig gode venner med guderne uanset, hvem der var tale om, så han skånede ofte kirkens mænd. I hvert fald så længe han kunne drage nytte af dem.

Han var kirkens skatteopkræver, tilpas skånselsløs uden at være barbarisk, så han havde formået at inddrive flere skatter end sine forgængere. Det vidste Lala Pasa godt. Så han havde brug for ham, men ikke for en hver pris.

Han gjorde holdt foran den store bygning på torvet, som var bevogtet af soldater i fuldt ornat. Han gjorde tegn til mændene om at stoppe, men ikke stige af. Han stod selv af hesten, gav sin næstkommanderende tøjlerne og slog støvet af brynje og kjortel. Med hjelmen

under armen gik han mod døren, der i det samme åbnedes. Han var ventet. Osmannerne, der vogtede døren, gik til side.

Bag ham lukkede døren tungt. Han havde instrueret sine mænd om, at hvis han ikke kom ud inden, der blev kaldt til bøn fra moskeens minaret ved middagstid, skulle de forsøge at stikke af, for så ville han være død. Deres instruks var at forsøge at redde hans kone og tre børn sammen med deres egne familier ved at tage til det skib, der lå klar til at sejle til Kreta. Alt var tilrettelagt.

Adjudanten, der havde bedt ham om at lægge alle sine våben, fulgte ham hen til døren til mødesalen og gav ham tegn til at stoppe. Han bankede på, der blev åbnet, og adjudanten gav ham derefter tegn til at gå ind.

For enden af mødesalen i Bragadinos store stol sad Lala Pasa, ved siden af ham hans rådgiver og en livvagt. Lala Pasa, der var lille og tyk med et stort velplejet overskæg, rejste sig, smilede og gik ham i møde. Det kom lidt uventet, han havde troet, han skulle indtage en mere ydmyg rolle ved at knæle foran *kongen*.

Lala Pasa rakte hånden frem, så han kunne kysse den store fingerring af guld med sten i forskellige farver og dermed vise sin underkastelse. Lala Pasa gav livvagten tegn til at hente en stol. Den blev stillet frem til ham lige foran Lala Pasas. Stolen var noget lavere, så da han satte sig, var han under øjenhøjde i forhold til Lala Pasa, som nu bød ham noget frugt. Han afslog.

”Eupemios, jeg er glad for, du kunne komme. Efter så megen militær succes skylder jeg mine mænd mange penge.”

Han smilede, men sagde ikke noget.

”Jeg har fået at vide, at du er den bedste skatteopkræver, der har været her på Cypern. Er det rigtigt?”

Han nikkede.

”Jeg har tænkt mig, at skatten skal sættes op til det dobbelte. Du har været for mild!”

”Jeg har inddrevet præcis så meget, at man kan komme igen. Man kan sagtens tage det hele fra bønderne, men så er der ikke noget næste år og næste år.”

”Det var det, jeg sagde. Han er blødsøden!” sagde Lala Pasa til rådgiveren og lo højt.

Uanfægtet fortsatte han. ”Desuden er grundlaget for skatteopkrævningen blevet halveret, eftersom halvdelen af befolkningen er blevet slået ihjel.”

Lala Pasa kiggede ondt på ham, og han mærkede en sveddråbe løbe ned ad nakken. Han var klar over, han spillede højt spil, og at Lala Pasa nemt kunne blive fornærmet. Så brød Lala Pasa ud i høj latter og slog sig på låret.

”Du har ret. Men nu ved bønderne, hvad der venter dem, hvis de ikke betaler.”

”Det er en dårlig ide. Det ville være bedre, hvis vi konfiskerer deres jord, hvis de ikke betaler. Så kan de stadig dyrke den, men må også betale leje af jorden udover skatten. Slår man dem ihjel, er der ikke nogen til at dyrke jorden.”

Lala Pasa var tavs. Han tænkte. Så kiggede han på sin rådgiver, der sendte ham et nik. Han rejste sig og gik lidt rundt i lokalet. ”Det er i orden. Jeg får skattepengene. Du får den konfiskerede jord, hvorfra man først skal betale leje til dig efter, man har betalt skat.”

Han vidste, at Lala Pasa's løfter var ligeså sikre som morgendug på en solskinsdag. Når som helst kunne han sende sin hær ud og tage alle hans besiddelser, så den konfiskerede jord udgjorde i realiteten kun en sikkerhedsrisiko, men på den rigtige måde kunne den også blive en god indtægtskilde. Han smilede og sagde:

”Jeg ærer min gud højt. Mit erhverv er ikke det mest populære, mange forbander mig ...”

Lala Pasa slog igen en høj latter op.

Han fortsatte, ”... derfor vil jeg som aflad lade jorden tilfalde kirken.” Han vidste, jorden ville være mere sikker i kirken, for Lala Pasa tolererede kirken. Han havde godt nok inddraget nogle af de

store kirker og lavet dem om til moskeer, men i det hele taget var kirken stadig intakt.

Lala Pasa kiggede spekulativt på ham, og han mærkede sit hjerte banke hurtigt. Så grinede Pasa højt og gik hen og slog ham på skulderen. ”Det er så i orden!”

Udenfor kiggede hans mænd nervøst op på minareten, hvor imamen var ved at indtage sin plads i tårnet for at kalde til bøn. Der var helt stille. Så slog imamen den første tone an, og samtidig åbnedes den store dør til bygningen.

Lidt efter kom han ud. Lettet. Han smilede til sin næstkommanderende, sprang op på hesten og satte i gang. Nu skulle han have lavet en aftale med kirken.

Hundene gøede, og ungerne løb dem i møde, da de entrede hans gård. Han steg af hesten og omfavnede sin kone, der havde været meget bekymret. Det kunne have været sidste gang, hun havde set ham. Men alt var åbenbart endt godt. Hun satte hurtigt sit tyende i gang med udpakningen og med at lave en festmiddag. Alle var glade og dansede af glæde over, at de ikke skulle stikke af til Kreta. De kunne blive på gården nu. Han var også selv glad og lettet, men vidste, at situationen hurtigt kunne vende.

*

Ærkebiskoppen sad og blundede, da det bankede på døren. Han vågnede med et sæt.

”Kom ind!”

En præst stak hovedet ind. ”Der er bud fra Eupemios. Han vil tale med Dem og biskoppen i morgen.”

Han kiggede lidt undrende på præsten. ”Nå, så overlevede han mødet med Lala Pasa. Ja, indkald biskoppen og en skriverkarl til i morgen.”

Han rejste sig og gik hen til vinduet og kiggede ud. Han var ikke klar over, om det var godt eller dårligt for kirken. Det havde været en grusom tid, siden osmannerne angreb øen. Kirken havde mistet mange af de store kirker, og en del af præsterne var blevet myrdet på bestialsk vis.

*

Eupemios red igennem portvagten sammen med sin næstkommanderende. De var ventet. En ung mand stod ved trappen klar til at holde hestene. Præsten, der var ærkebiskoppens personlige sekretær, ventede oppe på trappen. I princippet var ærkebiskoppen hans arbejdsgiver, for det var kirken, der havde stået for skatteopkrævningen i mange, mange år. Det var normalt biskoppen, der stod for regnskabet og ham, som han afleverede skatterne til. Kun når aftalerne skulle ændres, var ærkebiskoppen indblandet. Han var blevet valgt som skatteopkræver, fordi ærkebiskoppen mente, at hans størrelse og gyldne hår indgød respekt, for når han var i sit udstyr med brynje, hjelm og sværd, lignede han en gud, der var kommet ned på jorden. Det havde ærkebiskoppen gjort ret i, for bønderne turde ikke gå imod ham. Han var samtidig rimelig i sin skatteansættelse, så bønderne ikke led voldsom overlast og derfor kunne udvikle deres gårde og give et godt grundlag for udviklingen af samfundet som helhed. Det havde han blik for. Men nu var det hele sat år tilbage, fordi osmannerne havde ødelagt byer, slået næsten halvdelen af indbyggerne ihjel, voldtaget og ranet. Cypren havde gennemlevet et af de værste år i landets historie.

Han gik sammen med præsten til ærkebiskoppens gemakker. Derinde sad også biskoppen. Han hilste på dem begge og blev bedt om at sætte sig.

Han forklarede, at han, som de sikkert vidste, havde været til møde med den osmanniske kommandant, Lala Mustafa Pasa, der ikke havde afsat ham som skatteopkræver, men krævet mere i skat.

Både ærkebiskoppen og biskoppen rystede forarget på hovedet, og biskoppen udbrød:

”Jamen, hvordan skal bønderne dog kunne betale. Alt skal jo først genopbygges!”

”Han har brug for penge til betaling af soldaterne. Så hvis bønderne ikke kan betale, må han finde andre, der kan.”

Både ærkebiskoppen og biskoppen var godt klar over, hvem der kunne blive tale om. Godt nok tålte kommandanten den græsk-ortodokse kirke, men hvis han manglede penge, stod kirken nok en gang for skud. De kiggede begge håbefuldt og nærmest bedende på ham. Han smilede; han havde dem præcis der, hvor han gerne ville.

”Der er muligvis en løsning.”

”Ja?” sagde ærkebiskoppen spændt.

”I må jo nok se jeres indtægter skrumpe væsentligt ind. Ja, faktisk bliver det nok til ingenting de første par år.”

Ærkebiskoppen kiggede undersøgende på ham.

”Men til gengæld slipper kirken så muligvis for flere større overgreb.”

Ærkebiskoppen lyste op. Så kiggede han direkte i hans øjne og sagde: ”Har du allerede lavet en aftale med kommandanten?”

”Ja, det blev jeg nødt til. Men den er faktisk god for jer. Ja, hvis jeg selv skal sige det, så kunne I næppe få en bedre aftale. Tværtimod.”

”Jamen, så fortæl os da, hvad den går ud på!”

Han satte sig bedre til rette. ”Jo, de bønder, der ikke kan betale deres skat, får deres jord konfiskeret i stedet for at blive hængt.”

”Konfiskeret?”

”Ja, så bliver de nødt til *leje* jorden tilbage.”

”Eupemios, hvad går aftalen så helt konkret ud på?” spurgte ærkebiskoppen utålmodigt.

”Jo, skatten beholder kommandanten, men lejen får jeg.”

Ærkebiskoppen rynkede næsen. ”Du? Men du arbejder jo for kirken og plejer at få en tyvendedel af skatten for dit arbejde.”

”Ikke længere. Nu arbejder jeg for kommandanten. Den konfiskerede jord tilfalder mig, som jeg så kan lade bønderne leje.”

Ærkebiskoppen kiggede med mishag på ham. ”Jamen, hvad er der så til kirken?”

”Som sagt må I leve et par år af nogle af de penge, I sikkert har gemt et sted. Men I overlever, og hvis I er med på mine betingelser, må I overtage jorden i mange år.”

”Hvad? Hvorfor det?” Biskoppen var glædeligt overrasket.

”Hvad er dine betingelser?” spurgte ærkebiskoppen mistroisk.

”Jeg er en religiøs mand, så derfor ser jeg kirken som den rigtige arvtager til den jord, der bliver konfiskeret. Men som I kan se, er jeg anderledes af udseende end jer, og derfor vil jeg testamentere jorden til mine efterkommere. De, der skal overtage jorden om mange år, skal kunne bevise, at de er af samme gamle slægt som jeg. I, som er lærde mænd, skal udfærdige et testamente, som giver jorden til det formål.”

”Jamen, hvem er din slægt? Jeg kender da kun én, der ligner dig, og det er jo dig.”

Han tog et skrin frem og åbnede det. Forsigtigt fiskede han en tot hår op af skrinet. ”Se, her er en hårlok fra en i min slægt langt tilbage. Og jeg er, som I kan se på farven af håret, en af hans efterkommere. Min farfar havde samme hår. Der er flere fra samme slægt rundt om i verden, men ganske få med den hårfarve. Den, der om mange år er rede til overtagelsen og kan bevise slægtskabet, og som også har samme hårfarve, skal overtage jorden.”

Ærkebiskoppen og biskoppen sad og studerede den gamle hårtot. Så kiggede de på hinanden og smilede.

”Joh, hvis du ønsker det sådan,” sagde ærkebiskoppen, ”men hvornår skal det ske?”

”Efter år 2000.”

”År 2000? Hvorfor i grunden det?”

”En sandsigerske har engang sagt til min farfar, at hans efterkommere først vil være mange nok i år 2000. Så hvis nogen skal gøre krav på jorden, kan det først ske efter år 2000.”

”Det er i orden for os, men hvordan med de fremtidige lejeindtægter. Vi kan jo ikke opretholde kirken og passe på jorden, hvis vi ikke har nogen indtægter?”

Han tænkte et stykke tid. ”Vi deler lejen. I skriver testamentet og laver det i tre eksemplarer. Et til jer, et til mig og et til en advokat i Athen, som jeg kender.”

De nikkede. Han var godt klar over, at aftalen kunne virke helt tåbelig, men man kunne måske forvente, at osmannerne havde trukket sig tilbage, og at der var kommet bedre tider til Cypern ud i fremtiden. Inden for det næste århundrede mente han ikke, der alligevel ville ske den store forandring. Men han var sikker på, at kirken nok skulle bestå; den havde overlevet krige og jordskælv i mange tusinde år, så hvorfor ikke de næste 329 også. Jorden ville være i sikkerhed i kirkens varetægt.